

Helena Formánková: *Recepce díla a autorské osobnosti Emila Hakla*

(oponentský posudek diplomové práce na oboru Učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy na FF UK v Praze)

Cíl práce, její účel a směřování

Cílem práce je vývojově pojatá analýza recepce jednotlivých próz Emila Hakla (byť název sugeruje širší celek autorského díla tak vůbec, o obou Haklových vydaných básnických sbírkách se v textu práce vůbec nemluví, což vytváří obraz Hakla jakožto autora pouze prozaických knih). Z tohoto cíle lze pak logicky vyvodit i implikovaný oborový účel takto pojetí práce: Nabídnout spolehlivé zmapování a analýzu kritické recepce Haklových próz, jež by mohla spoluvytvářet mozaiku recepcí próz dalších soudobých českých prozaiků. Tento účel je však práce schopna plnit jen dílčím způsobem.

Metodologie

Práce v úvodu zmiňuje, že využívá „recepční teorii Wolfganga Isera“ (s. 6), „knižní opus Harolda Blooma“ (s. 6) a inspiruje se spisem Václava Černého *Co je kritika, co není a k čemu je na světě*. Tato východiska se mi jeví jako poněkud chudá a hlavně vzájemně nepřilíživě kompatibilní. Podstatnější však je, že jako metodologické opory jsou spíše jen deklarovány a práce řeší problematiku recepce spíše intuitivně, jen z hlediska popisu materiálu, a na nějaké obecnější metodologické otázky zcela rezignuje. Jádrem práce je parafrázování, citování a komentování jednotlivých kritických soudů o jednotlivých Haklových prózách, což samo o sobě odpovídá očekávání danému tématem práce; poněkud ale zarazí, že si autorka neklade žádné obecnější otázky a nenastavuje si rámce toho, co vlastně v materiálu hledá a k čemu by celá tato probírka mohla či měla směřovat.

Práce s odbornou literaturou

V práci jednoznačně převažuje heuristická složka, tedy ohled na parafrázovaný materiál recenzí Haklových próz. Jak již bylo řečeno, odborná literatura teoretičtějšího rázu je využívána jen namátkou. To, že autorka diplomové práce vůbec nereflexuje knihu ke svému tématu zásadní, a to *Autorské tváře v knižních zrcadlech*, kterou napsala vedoucí její práce a která řeší jak obecnou problematiku přístupu k recepci, tak i haklovský materiál, považuji za lapsus – je jasné a z hlediska etiky akademické práce i přirozené, že vedoucí práce nebude vnučovat své vlastní dílo, ale že se k němu diplomantka nedopídí, tomu nerozumím.

V průběhu práce vstoupí kromě děl anoncovaných v úvodu do hry také třeba Sylvie Richterová, Jiří Cieslar, Petr Fidelius nebo Andrej Ždanov. Výsledkem je ale koláž názorů, které jsou samy o sobě jistě víc či méně podnětné a pozoruhodné, ale které problematiku jenom glosují, aniž by ji osvětlovaly a soudržně řešily tak, aby z práce vyplývala jakákoli koherentní metoda, jež by šla nad úroveň glosování a komentování pozorovaného kriticko-ohlasového dění.

Styl a prezentace

Na práci je sympatické, že se autorka nebojí osobních soudů – její psaní má odér vnitřní angažovanosti, který ji vede k tomu vstupovat s některými názory do sporu a v tomto dialogu si etablovat vlastní způsob čtení a výkladu Haklových próz (čemuž se ale přiči volba majestátního

plurálu, kterým promlouvá autorka práce). Zároveň ale tento dialog – a při rozsahu materiálu je to logické, nemůže to dopadnout jinak a autorka práce tento problém tudíž měla dřív nebo později reflektovat – končí jen letmým a úsečným „opravováním“ recenzentů jako žáků ve škole. Např.: „Hrtánek se v Hostu lehce a podle našeho názoru nedostatečně zmiňuje o typickém rysu Haklových knih – pragocentrismu“ (s. 29). Jak by měla vypadat zmínka, která by byla ohodnotitelná už jako dostatečná, se už ale nijak nedozvídáme. A toto provedení pak klade otázku, zda by nakonec nebylo produktivnější jen věcně, bez hodnotících, ale argumentačně nepodkládaných charakteristik popsat recepci a tomuto souvislému a přesnému popisu věnovat veškerou energii. Výsledkem kompromisu, který chce sledovat příběh recepce, ale zároveň tuto recepci hodnotícím způsobem komentovat, je totiž nevyhnutelně jen série dílčích glos, u nichž není hodnocení nijak argumentačně podloženo a která složitě otázky, z nichž každá by vydala na samostatnou diplomovou práci, řeší na několika řádcích. Příkladem budiž pasáž o problematice svobody autorské tvorby, „vyřešená“ odstrašujícím citátem z A. A. Ždanova (s. 32), anebo souhlasné přikyvování banalitám typu, že „kritik měl soudit především dílo samotné“ (s. 50).

Rušivě však působí především vnější stylová a kompoziční realizace: Práce místy působí značně „nedovařeným“ dojmem soupisu dílčích poznámek, jež se z časových či jiných důvodů nepodařilo dostatečně seřadit, utřídit a uhladit tak, aby výkladový přístup i slovník byl jednotný a zřetelně odněkud někam směřoval. Od parafrází několika recenzí se bez jakéhokoli přemústkování dostaneme k Iserovým zcela obecným postulátům o funkci prázdným míst v literárních dílech, pak se dozvíme o roli *Bible* v životě Ignáce z Loyoly a pak čteme souhrnnou charakterizaci recepce Haklovy prozaické prvotiny, v níž ale zase převáží potřeba okomentovat kriticky konkrétní Čulíkův názor (celá tato moje parafráze myšlenkového postupu se týká vstupní kapitoly, analýzy recepce *Konce světa*, ale obdobně by šlo totéž nalézt i v kapitolách dalších – pár parafrází a citací z Bloomova *Kánon západní literatury* se náhle objeví v kapitole shrnující recepci románu *Let čarodějnic*, ale proč právě tady nastala potřeba najít k této knize cestu, o tom se můžeme jen dohadovat). Někde text působí až jako kreativně užitá technika proudu vědomí, např. když se od parafráze recenzního tvrzení Vladimíra Novotného dostaneme až k literárním diskusím v Číně na začátku dvacátého století (s. 15). A toto těkání, musím říct, místy poněkud irituje: Proč hned, jak nakousneme recepci románu *Intimní schránka Sabriny Black*, se dozvídáme o jeho pozdějším přepracování formou tzv. *final cutu* a o tom, nakolik se zdá tato úprava autorce zdařilá. Proč se nejdřív neřeší, jak fungovala recepce původního vydání a jak se poté kritika popasovala s tímto ne zcela běžným postupem? Práce na zvolené téma si prostě a nutně žádá mnohem ukázněnější postupy, než kdyby autorka psala zcela úvahovou práci, třeba o apokalyptických tendencích v současné próze.

Nepatřičně působí i grafické členění, kdy jednotlivé kapitoly práce nezačínají na samostatných stránkách. Stejně tak je řemeslným prohřeškem, když u kolektivních děl *V souřadnicích volnosti* a *V souřadnicích mnohosti* jsou jejich editoři (Hruška, Fialová) uvedeni jako jejich jediní autoři.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Téma diplomové práce je nesporně užitečné a produktivní. I objem materiálu, který bylo třeba projít, vzbuzuje respekt. Problémem práce je ale její výkladovo-řemeslná nekoherentnost, její roztěkanost (tedy akademická nedisciplinovanost) a snaha výkladem skloubit postupy, které jsou

navzájem neslučitelné (analyzující věcný popis a hodnocení). Práci nicméně **doporučuji k obhajobě** a navrhuji její hodnocení známkou **dobře**.

V Praze dne 30. 8. 2018

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.